

OVER DE JURIDISCHE NATUUR VAN DE TIENJARIGE AANSPRAKELIJKHEID VAN ARCHITECTEN EN AANNEMERS

door

Prof. Mr. W. DELVA

Hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Gent.

Er is in de rechtsleer al heel wat geredetwist geworden over de draagwijdte van de artikelen 1792 en 2270 B.W., die architecten en aannemers gedurende tien jaren aansprakelijk verklaren met betrekking tot de grote werken die zij hebben geleid of uitgevoerd. Ook de rechtspraak is op dat stuk zeer uiteenlopend, ja onsamenhangend.

En nu is het geenszins mijn bedoeling die vele controversen, die naar aanleiding van de toepassing van beide artikelen ontstaan zijn, één voor één te hernemen. Doch, vooropgesteld dat, naar Belgisch recht, artikel 1792 B.W. logischerwijze aangevuld wordt door artikel 2270 B.W. (1), is het me er alleen om te doen een kritisch onderzoek te wijden aan de juridische natuur van die tienjarige aansprakelijkheid. Het wil me inderdaad voorkomen, dat een verduidelijken van de juridische aard van deze aansprakelijkheid tot de op-

(1) Zodat de aansprakelijkheid welke art. 1792 B.W. op het eerste gezicht schijnt te beperken tot het geheel of gedeeltelijk teniet gaan van een gebouw dat tegen vaste prijs is opgericht, door art. 2270 B.W. uitgebreid wordt tot het vergaan van ieder groot bouwwerk al dan niet tegen vaste prijs uitgevoerd. Zie voor deze ruime interpretatie: LAURENT, XXVI, nr. 30 en 48; - KLUYSKENS, II, nr. 358; - DE PAGE, IV, nr. 893; - DEKKERS, II, nr. 1132; - DELVAUX, A., *Traité juridique des bâtisseurs*, Brussel, 1947, II, nr. 617; - BRICMONT, G., *La responsabilité des architecte et entrepreneur*, Brussel, 1958, nr. 105 en de hierbij aansluitende rechtspraak, w.o. Gent, 13 juni 1959, R.W., 1960-1961, 391; - Rb. Hasselt, 27 juni 1952, R.W., 1952-1953, 515.

In *Frankrijk* is men daarentegen van oordeel, dat beide artikelen verschillende gevallen van aansprakelijkheid regelen: art. 1792 B.W. zou enkel van toepassing zijn voor bouwwerken, opgericht tegen forfaitaire prijs, terwijl art. 2270 B.W. voor alle andere bouwwerken zou gelden (zie AUBRY et RAU, door ESMEIN, V, § 347, 2°; - PLANIOL et RIPERT, door ROUAST, SAVATIER, LEPARGNEUR et BESSON, XI, nr. 949; - Cass. fr., 13 juni 1863, D., 1863, I, 421; - Cass. fr., 26 november 1873, D., 1875, I, 20; - Cass. fr., 24 november 1875, D., 1877, I, 30; - Cass. fr., 16 juli 1889, D., 1899, I, 488; - Cass. fr., 14 november 1900, D., 1901, I, 153; - Cass. fr., 15 juli 1935, S., 1935, I, 343).

Voor *Nederland* is er geen probleem, aangezien in het Ned. B.W. nog slechts in één artikel over de tienjarige aansprakelijkheid van architecten en aannemers gehandeld wordt; nl. art. 1645 Ned. B.W. dat aanleunt bij art. 1792 C.c. Art. 2270 C.c. is in het Ned. B.W. weggevallen als niet onder de verjaring behorende.

lossing moet voeren van de meeste twistvragen, en leiden zal tot het uitbouwen van een coherente leer.

1. — Is de tienjarige aansprakelijkheid van architecten en aannemers van contractuele of van quasi-delictuele aard?

Het lijdt geen twijfel dat wanneer *derden* schade ondervinden door het geheel of gedeeltelijk vergaan van een bouwwerk, er geen sprake kan zijn van contractuele aansprakelijkheid in hoofde van architecten en aannemers. Deze laatsten zijn contractueel niet tot schadeloosstelling gehouden, vermits er tussen architecten en aannemers, enerzijds, en derden, anderzijds, geen overeenkomst gesloten werd, en dat overeenkomsten alleen gevolgen teweeg brengen tussen de contracterende partijen (art. 1165 B.W.). Hier is de verantwoordelijkheid van architecten en aannemers van quasi-delictuele aard, en derden hebben de keus om de architecten en aannemers in schadeloosstelling aan te spreken hetzij op basis van de artikelen 1382-1383 B.W., hetzij bij toepassing van artikel 1384, lid 1, B.W. (1).

Maar *quid* wat de door de *aanbesteder* geleden schade betreft? Is het wel zo, zoals Franse rechtspraak het beslist, dat het ook dan nog om een aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad gaat indien het een andere aanneming betreft dan éne tegen vaste prijs (b.v. in vrije prijsberekening of tegen daghuur)? (2).

Mij dunkt van niet. Die rechtspraak is trouwens omzeggens eensgezind door de rechtsleer bekritiseerd geworden (3). Ongeacht het bij de aanhef van deze bijdrage ingenomen standpunt dat de artikelen 1792 en 2270 B.W. elkaar aanvullen en dus geen verschillende gevallen van aansprakelijkheid regelen, is het ontgensprekelijk zo dat hier, principieel, van geen quasi-delictuele aansprakelijkheid gewag kan worden gemaakt waar die aansprakelijkheid haar oorsprong vindt in het niet nakomen door architecten en aannemers van hun contractuele verplichtingen. En, zoals De Page het zeer duidelijk formuleert, moet men dan ook ertoe besluiten „que la responsabilité aquilienne *ne se conçoit plus* si les parties sont engagées dans les liens d'un contrat, et que le dommage se rattache à l'inexécution de ce contrat. Les qualités de partie contractante et de tiers sont inconciliables; on est l'une ou on est l'autre. Or, la responsabilité aquilienne ne concerne que les tiers” (4).

(1) Bovendien kunnen de derden ook de eigenaar van het gebouw aanspreken voor de berokkende schade, op basis van art. 1386 B.W. Zie hiervoor : Cass., 3 februari 1955, *Pas.*, 1955, I, 578.

(2) Zie : Cass. fr., 15 juni 1863, *D.*, 1863, I, 421; - Cass. fr., 26 november 1873, *D.*, 1875, I, 20; - Cass. fr., 29 maart 1893, *D.*, 1893, I, 289; - Cass. fr. 24 mei 1894, *D.*, 1894, I, 451; - Cass. fr., 16 mei 1904, *D.*, 1905, I, 352; - Cass. fr., 19 juni 1929, *D.H.*, 1929, 392.

(3) Voor *Frankrijk*, zie de uiteenzetting en de noten in PLANIOL et RIPERT, door ROUAST, SAVATIER, LEPARGNEUR et BESSON, XI, nr. 947.

Voor *België*, zie DE PAGE, IV, nr. 891.

(4) DE PAGE, II, nr. 925.

Doch aan de andere kant is het evenmin een louter contractuele aansprakelijkheid. Want van zodra het bouwwerk definitief aanvaard is geworden zou normalerwijze (1) alle aansprakelijkheid van architecten en aannemers moeten wegvallen, vermits de opneming en goedkeuring van een werk een einde stelt aan de aanneming, en meteen van verdere contractuele verplichtingen vrijstelt (2). Welnu, in casu heeft de wetgever, én tot bescherming van de opdrachtgever van het werk én om de openbare veiligheid in de hand te werken, de aansprakelijkheid van architecten en aannemers verlengd tot tien jaar na de definitieve aanvaarding (3) van het bouwwerk door de aanbestedder. Bijgevolg is die tienjarige aansprakelijkheid te beschouwen als een *wettelijke aansprakelijkheid* (4) die op een voortgezette contractuele verantwoordelijkheid van architecten en aannemers stoelt.

Deze zienswijze voert tot twee gevolgtrekkingen.

a) Vooreerst bestaat er, zoals bij elke andere contractuele aansprakelijkheid, *geen schuldvermoeden* in hoofde van architecten en aannemers, indien de wet het niet anders bepaalt; en de wet voorziet zulks niet. Dus moet de aanbestedder, die schadeloosstelling vordert, het bewijs leveren van het geheel of gedeeltelijk vergaan van het

(1) We laten het geval dat bedrog werd gepleegd hier terzijde. Vanzelfsprekend geldt dan het gemeen recht : *fraus omnia corrumpit*. Zie voor toepassingen : Cass., 3 april 1959, *Pas.*, 1959, I, 773; - Cass. fr., 4 juni 1951, *Bull. civ.*, 1951, I, 133.

(2) DE PAGE, IV, nr. 882; - DELVAUX, A., o.c., nr. 619; - Brussel, 19 januari 1946, *J. T.*, 1946, 71, en andere oude rechtspraak.

Die opvatting komt me echter te strak voor : ze is alleen juist wat de zichtbare gebreken betreft, doch niet wanneer het om onzichtbare gebreken gaat die bij een normaal onderzoek op het ogenblik van de definitieve aanvaarding niet konden ontdekt worden. Voor dergelijke gebreken mag de aanbestedder nog optreden na de definitieve aanvaarding van het werk, mits, zoals in geval van koopvernietigende gebreken - zie de artikelen 1641 tot en met 1648 B.W. - de vordering in te stellen binnen korte tijd. Zie : DEKKERS, II, nr. 1124 en 1128; - Cass., 18 mei 1961, *R.W.*, 1961-1962, 1562; - Gent, 11 mei 1953, *R.W.*, 1953-1954, 741; - Brussel 7 januari 1949, *Jur. Comm. Brux.*, 1949, 229; - Brussel, 21 april 1950, *Jur. Comm. Brux.*, 1950, 347; - Brussel, 20 maart 1961, *R.W.*, 1960-1961, 1622; - Luik, 29 oktober 1962, *Pas.*, 1962, II, 270.

En zie voor Frankrijk : Cass., 4 januari 1958, *D.*, 1958, 457; - HUC, X, nr. 425; - BEUDANT et RODIERE, XII, nr. 204; - doch anders: JOSSERAND, II, nr. 1298; - BAUDRY-LACANTINERIE et WAHL, *Louage* nr. 3946; - PLANIOL et RIPERT, door ROUAST, SAVATIER, LEPARGNEUR et BESSON, XI, nr. 945.

En voor Nederland, zie H.R., 17 juni 1921, *N.J.*, 1921, 737; - ASSER-KAMPHUISEN, blz. 417.

(3) Rechtsleer en rechtspraak zijn in die zin gevestigd : LAURENT, XXVI, nr. 60; - KLUYSKENS, II, nr. 361; - DE PAGE, IV, nr. 885; - DEKKERS, II, nr. 1135; - DELVAUX, A., o.c., nr. 626; - BRIGMONT, G., o.c., nr. 68; - Brussel, 12 november 1941, *R.J.L.*, 1942, 80; - Gent, 4 mei 1927, *Jur. Comm. Fl.*, 1927, 166; - Luik, 22 februari 1906, *Pas.*, 1906, II, 204; - Rb. Antwerpen, 30 januari 1959, *R.W.*, 1959-1960, 1505; - Scheidsr. besliss., 23 oktober 1950, *Jur. Liège*, 1950-1951, 47.

Zie voor Frankrijk : PLANIOL et RIPERT, door ROUAST, SAVATIER, LEPARGNEUR et BESSON, XI, nr. 958.

Zie voor Nederland : ASSER-KAMPHUISEN, blz. 420.

(4) In die zin ook PLANIOL et RIPERT, door ROUAST, SAVATIER, LEPARGNEUR et BESSON, XI, nr. 947.

bouwwerk ingevolge een wanprestatie van architect en/of aannemer (1).

b) Vervolgens staat het partijen vrij *contractueel een andere aansprakelijkheidsregeling te bedingen*, voor zover zij hiermee niet in strijd komen met artikel 6 B.W., hetgeen hierna wordt onderzocht.

2. — Is die tienjarige aansprakelijkheid al dan niet van openbare orde?

De Nederlandse Hoge Raad, in een arrest dat honderd jaar oud is, heeft die aansprakelijkheid beschouwd als zijnde niet van openbare orde (2). En de Nederlandse rechtsleer schijnt die mening te delen (3).

Doch deze zienswijze lijkt me verkeerd. Voorzeker, wanneer de wetgever de aansprakelijkheid van architecten en aannemers tien jaren heeft laten voortduren vanaf de opnemings- en goedkeuring van de door hen geleide en uitgevoerde bouwwerken, dan deed hij dat voor een goed deel in het belang van de aanbesteders die hij heeft willen beschermen; immers, tal van conceptie- en constructiefouten komen eerst lange tijd na de ingebruikneming aan het licht, en het is normaal dat een niet-ingewijde niet van meet af aan kan zien of aan het opgeleverde bouwwerk gebreken kleven. Doch de wetgever heeft die aansprakelijkheidsregeling evenzeer, zo niet meer, voorzien om de openbare veiligheid te dienen; iedere niet-deugdelijke constructie is toch een blijvend gevaar voor de openbare veiligheid en voor de sociale rust. En als men op deze laatste beweegreden wil acht slaan, dan blijkt het duidelijk dat die wettelijke aansprakelijkheidsregeling

(1) DE PAGE, IV, nr. 893 en 897; — DEKKERS, II, nr. 1134; — DELVAUX, A., o.c., nr. 617 en 631; — advies van Advocaat-Generaal F. DUMON, voorafgaand aan Cass., 6 oktober 1961, R.W., 1961-1962, 792-793; — Gent, 9 december 1955, R.W., 1955-1956, 1919. Anders: KLUYSKENS, II, nr. 364, die zich aansluit bij de Franse rechtspraak; — Brussel, 21 november, 1917, Pas., 1918, II, 53.

In Frankrijk neemt de rechtspraak een schuldvermoeden aan in hoofde van architecten en aannemers, wanneer het een aanneming betreft tegen vaste prijs. Zie hiervoor: Cass. fr., 13 juni 1863, D., 1863, I, 421; — Cass. fr., 26 november 1873, D., 1875, I, 20; — Cass. fr., 24 november 1875, D., 1877, I, 30; — Cass. fr., 16 juli 1889, D., 1890, I, 488; — Cass. fr., 14 november 1900, D., 1901, I, 153; — Cass. fr., 15 juli 1935, S., 1935, I, 343. Doch indien de rechtspraak stevig gevestigd is, dan is de rechtsleer daarentegen zeer verdeeld. Delen de zienswijze van de rechtspraak: COLIN et CAPITANT, door JULIOT DE LA MORANDIÈRE, II, nr. 1099; — PLANIOL et RIPERT, door ROUAST, SAVATIER, LEPARGNEUR et BESSON, XI, nr. 949; — AUBRY et RAU, door ESMEIN, V, § 374, 2°. Is voor een absoluut schuldvermoeden bij om het even welke aanneming: HUC, X, nr. 425. En verwerpt ieder vermoeden van fout: BAUDRY-LACANTINERIE et WAHL, *Louage*, II, nr. 3941.

Ook in Nederland wordt het schuldvermoeden aangenomen in aannemingen tegen een vaste prijs. Zie: H.R., 13 november 1930, N.J., 1931, 247; — H.R., 18 maart 1932, N.J., 1932, 925; — ASSER-KAMPHUISEN, blz. 419; — PITLO, *Het Verbintenissenrecht*, 1957, blz. 472.

In de Franse en Nederlandse rechtspraak zijn, als afwijking van het gemeen recht, art. 1792 C.c. en art. 1645 Ned. B.W. van zeer strikte toepassing (binnen de grenzen van de termen van de wet), en brengen enkel een omkering van bewijslast mee (zodat tegenbewijs steeds mogelijk blijft).

(2) H.R., 28 november 1862, W. 2435.

(3) ASSER-KAMPHUISEN, blz. 420; — PITLO, o.c., blz. 472.

de sociale en economische ordening raakt, en dus de openbare orde aanbelangt (1).

Daarom wordt ten onzent aanvaard dat de tienjarige aansprakelijkheid van architecten en aannemers van openbare orde is (2). En dus ligt het voor de hand, dat beslist is geworden dat door geen bijzondere overeenkomsten afbreuk kan worden gedaan aan deze regeling, en dat afwijkende bedingen volstrekt nietig zijn (3).

Nochtans, aldus geformuleerd lijkt mij die leer te absoluut, en miskent zij de contractuele achtergrond van deze wettelijke aansprakelijkheidsregeling (zie boven). Het wil me integendeel voorkomen dat *alleen de bij de wet voorziene minimum-aansprakelijkheidsregeling van openbare orde is*; d.w.z. dat van openbare orde zijn : het principe zelf van de door de wet verlengde aansprakelijkheid van architecten en aannemers, de door de wet voorziene duur van tien jaren, en de door de wet weerhouden gevallen. Meer niet.

a) De eerste gevolgtrekking is wel, dat *partijen niet kunnen afwijken van die minimum-aansprakelijkheidsregeling*.

Zijn bijgevolg volstrekt nietig :

1° bedingen strekkende tot uitsluiting of afwenteling van iedere verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid, hetzij in het bouw- of architectencontract, hetzij naar aanleiding van de opnemings- en goedkeuring van de werken (4), zelfs als de aanbesteder een in het beroep van architect of aannemer ingewijde moest zijn, of aan het bouwwerk moest hebben deelgenomen, of materialen moest hebben geleverd (5). In elk van die laatste gevallen komt evenwel een verdeling van de verantwoordelijkheid logisch voor (6).

2° bedingen strekkende tot vermindering van de duur door de wet op tien jaren gesteld (7).

(1) Cass., 9 december 1948, *Pas.*, 1948, I, 699; - Cass., 14 januari 1954, *Pas.*, 1954, I, 402.

(2) DE PAGE, IV, nr. 896; - DEKKERS, II, nr. 1133; - DELVAUX, A., o. c., II, nr. 627; - Gent, 9 december 1955, *R.W.*, 1955-1956, 1919; - Luik, 24 december 1937, *Jur. Liège*, 1938, 98; - Brussel, 13 juli 1911, *Pas.*, 1911, II, 263.

In Frankrijk wordt dezelfde zienswijze gehuldigd; zie o.m. Aubry et Rau, door ESMÉIN, V, § 374, noot 30-6; - PLANIOL et RIPERT door ROUAST, SAVATIER, LEPARGNEUR et BESSON, XI, nr. 957. Doch anders: BAUDRY-LACANTINERIE et WAHL, *Louage*, II, nr. 3942.

(3) Gent, 9 december 1955, *R.W.*, 1955-1956, 1919; - Luik, 24 december 1937, *Jur. Liège*, 1938, 98.

(4) DE PAGE, IV, nr. 896; - DEKKERS, II, nr. 1133; - Brussel, 22 februari 1963, *J. T.*, 1963, 315; - Brussel, 7 december 1955, *Pas.*, 1957, II, 73; - Brussel, 13 juli 1911, *Pas.*, 1911, II, 263.

Dit is ook de dominante zienswijze in Frankrijk: zie voetnoot 2, en Cass. fr., 19 juni 1929, *D.*, 1930, I, 169.

(5) DE PAGE, IV, nr. 892 en 894; - DEKKERS, II, nr. 1131; - Gent, 7 juni 1902, *Pas.*, 1903, II, 174. Anders: Cass. fr., 4 juli 1838, *S.*, 1838, I, 726.

(6) KLUYSKENS, II, nr. 359; - DELVAUX, A., o. c., nr. 627; - en in die zin: Brussel, 4 december 1956, *J.T.*, 1957, 530; - Gent, 4 mei 1927, *Jur. comm. Fl.*, 1927, 166.

(7) DE PAGE, IV, nr. 896; - DEKKERS, II, nr. 1133; - BRICMONT, G., o. c., nr. 79; - Brussel, 24 februari 1961, *Pas.*, 1962, II, 193; - Brussel, 11 april 1934 *R.J.I.*, 1934,

3° bedingen strekkende tot omzeiling van wettelijke en administratieve voorschriften inzake stedenbouw en ruimtelijke ordening, rooilijn, bouwvergunning, enz., die bij miskenning gebeurlijk tot een afbreken van het bouwwerk kunnen leiden (1).

4° bedingen strekkende tot verzachting van de aansprakelijkheid ten aanzien van de aard van het geleden verlies (2).

b) De tweede conclusie is daarentegen, dat, met inachtneming van de bij de wet gestelde minimum-regeling, *partijen wel de bevoegdheid hebben om een andere regeling te bedingen die veel verder reikt dan wat de wet heeft willen veilig stellen.*

Aldus zijn, naar mijn mening, volkomen geldig :

1° bedingen die op architecten en aannemers een grotere aansprakelijkheid leggen, dan degene die ze moeten dragen voor het geheel of gedeeltelijk vergaan van een bouwwerk.

2° bedingen die een schuldvermoeden lastens architect en/of aannemer leggen.

3° bedingen die een ruimere schadeloosstelling voorzien voor de aanbesteder.

4° bedingen die de aansprakelijkheidsduur verlengen (3). Ten onrechte zou men tegenwerpen, dat hierdoor artikel 2220 B.W. wordt uitgeschakeld dat afstand van een nog niet verkregen verjaring verbiedt (4), doordat men er in zou slagen het recht van de aanbesteder onverjaarbaar te doen worden. Want, aangenomen dat artikel 2220 B.W. toepasselijk zou zijn op de bij de artikelen 1792 en 2270 B.W. ingevoerde vrijwaringsduur (zie verder), voorkomt men het bezwaar door in geval van verlenging niet buiten de lange

587; - Rb. Gent, 1 juli 1936, *Jur. Comm. Fl.*, 1937, 40; - Hrb. Brussel, 29 juli 1937, *Jur. Comm. Fl.*, 1938, 380.

Anders: Cass. fr., 26 oktober 1896, *D.*, 1897, 1, 5; - Cass. fr., 2 februari 1897, *D.*, 1898, 1, 561; - Cass. fr., 23 en 28 juni 1909, *D.*, 1910, 1, 23. Deze rechtspraak laat toe de aansprakelijkheidsduur te verminderen, mits voldoende lang te blijven om de aanbesteder toe te laten zich van de goede uitvoering van het bouwwerk te vergewissen.

(1) In die zin : DEKKERS, II, nr. 1130; - *Anders*: Cass. fr., 7 april 1908, *Gaz. Pal.*, 1908, 2, 69.

(2) Aldus moeten als volstrekt nietig worden beschouwd, bedingen die de aansprakelijkheid uitsluiten wanneer het vergaan van het bouwwerk het gevolg is van zichtbare gebreken op de dag van de opnemings- en goedkeuring van de bouwwerken bestaande. Zoals het zonder meer goedkeuren van bouwwerken die zichtbare gebreken vertonen niet belet dat de aanbesteder nog schadeloosstelling vordert van architect en aannemer; zie : KLUYSKENS, II, nr. 359; - DE PAGE, IV, nr. 892; - DELVAUX, A., o.c., II, nr. 618; - BRICMONT, G., o.c., nr. 115; - Brussel, 22 februari 1963, *J.T.*, 1963, 315; - Brussel, 24 februari 1961, *Pas.*, 1962, II, 193; - Brussel, 19 januari 1946, *J.T.*, 1946, 71. Doch *anders*: DEKKERS, II, nr. 1130; - Gent, 9 januari 1960, *Pas.*, 1960, II, 192; - Gent, 11 mei 1953, *R.W.*, 1953-1954, 741; - Brussel, 10 december 1917, *Rec. bât.*, 1923, 137.

(3) DE PAGE, IV, nr. 898; - BRICMONT, G., o.c., nr. 80; - Hrb. Oostende, 23 maart 1938, *Jur. comm. Fl.*, 1939, 45; - Rb. Brussel, 31 maart 1936, *R.J.I.*, 1936, 409, nr. 889; - Hrb. Aalst, 6 oktober 1928, *Jur. comm. Fl.*, 1928, 335.

In die zin ook : Conseil d'Etat de France, 21 januari 1927, *S.*, 1927, 3, 77; - Conseil d'Etat de France, 3 januari 1881, *D.*, 1882, 3, 119.

(4) Zie DELVAUX, A., o.c., II, nr. 627.

verjaringsduur van dertig jaar te komen. Dus kan de aansprakelijkheidsduur contractueel verlengd worden tot uiterlijk dertig jaar na de opnemng en goedkeuring van de werken.

Doch al deze bedingen moeten duidelijk vastgelegd worden, want bij onduidelijkheid zal, overeenkomstig het gemeen recht, geïnterpreteerd worden tegen de aanbesteder die er zich op beroept.

3. — Is de bij de artikelen 1792 en 2270 B.W. voorziene aansprakelijkheidsduur een verjarings- of een vervaltermijn?

Het blijft in de Belgische rechtsleer nog betwist of er wel kan aanvaard worden dat er een bepaalde categorie van termijnen bestaat die zich typisch onderscheiden laat van de verjaringstermijnen, zodat ze als vervaltermijnen mogen betiteld worden. Zekere auteurs menen van wel (1), maar een andere rechtsleer wil er niet van weten en houdt het bij het bestaan van slechts één soort van termijnen : die van de verjaring (2).

In Nederland werd de figuur van de vervaltermijn door rechtsleer en rechtspraak duidelijk onderscheiden van de verjaringstermijn (3).

In Frankrijk integendeel is er nog heel wat controversie. Zo houdt een gezaghebbende auteur voor dat naast de verjaringstermijnen slechts termijnen van rechtspleging bestaan, waartoe de vervaltermijnen zouden behoren (4), terwijl een niet minder bevoegde rechtsgeleerde beweert dat de gehele kwestie *une querelle de terminologie* zou zijn (5).

Persoonlijk wil het me voorkomen, dat het best te rechtvaardigen is dat zekere termijnen in een afzonderlijke categorie zouden worden ondergebracht en naast de verjaringstermijnen gesteld, mits hiervoor een voldoende aantal zelfde en van de regels van de verjaring afwijkende kenmerken zouden kunnen aangegeven worden. Welnu, algemeen wordt aanvaard dat er een reeks van termijnen bestaat waarop de principes van de verjaring niet zonder meer van toepassing zijn. Wie het bestaan van vervaltermijnen ontkent, rangschikt deze termijnen onder de uitzonderingen op de algemene regels van de verjaring. Doch die verschillen met de regels van de verjaring zijn zo talrijk en zo belangrijk, dat men er beter aan doet ze afzonderlijk te behandelen.

(1) Zie DE PAGE et DEKKERS, VII/2, nr. 1135; — DEKKERS, I, nr. 1591-1593; — DELVA, W., Preadvies *De bevrijdende verjaring en de vervaltermijnen*, Jb. 1961-1962 Ver. verg. studie van het recht van België en Nederland, blz. 286 en volg.

(2) R.P.D.B., Tw. *Prescription en matière civile*, nr. 34.

(3) LICHTENAUER, W. F., Preadvies *Vernietigende verjaring en verval van rechten door tijdsverloop*, Jb. 1961-1962 Ver. verg. studie van het recht van België en Nederland, blz. 298 en volg.

(4) VASSEUR, M., *Délais préfix, délais de prescription, délais de procédure*, Rev. trim. dr. civ., 1950, 439 en volg.

(5) CARBONNIER, J., *Notes sur la prescription extinctive*, Rev. trim. dr. civ., 1952, 177.

Immers, het wezenlijke van iedere vervaltermijn is wel dat hij strak is. En hieruit vloeien dan verschillende karakteristieke gevolgen voort : dat een vervaltermijn naar zijn duur niet uitgebreid kan worden door schorsing of door stuiting (1); dat hij begint te lopen van zodra de aanspraak mogelijk is, al mocht de vordering niet rechtsgeldig kunnen ingesteld worden; dat hij ontsnapt aan iedere overeenkomst en aan iedere verzaking, voor zover het geen vervaltermijn is die de partijen zelf hebben bedongen; dat hij ambtshalve door de rechtbank moet worden toegepast, zo die vervaltermijn op overwegingen berust die de openbare orde raken; dat hij geen natuurlijke verbintenis laat voortbestaan (2).

Daarom ook is het begrip vervaltermijn (*délai préfix* of *délai de déchéance*) algemeen aanvaard in de Belgische rechtspraak (3).

Welnu, algemeen wordt aangenomen dat de garantieduur van de artikelen 1792 en 2270 B.W. een vervaltermijn is (4). Bijgevolg kan de duur ervan niet uitgebreid worden door schorsing of stuiting (5). Doch indien conventioneel door partijen een langere vervaltermijn in de plaats werd gesteld (6), dan zal deze niet van openbare orde zijn voor al hetgeen de minimum-aansprakelijkheidsregeling te boven gaat, en dus kan de aanbesteder het meerdere verzaken. Bovendien moet de aanbesteder dan zijn vordering tot schadeloosstelling niet binnen de termijn instellen (7) die door de wet is voorzien als garantieduur (8).

(1) Hoogstens kan een vervaltermijn verlengd worden met een duur die aan de appreciatie van de rechter wordt overgelaten, wanneer wegens overmacht niet binnen de voorziene termijn kon opgetreden worden (zie b.v. Cass., 7 juni 1951, *Pas.*, 1951, I, 683).

(2) Zie DE PAGE et DEKKERS, VII/2, nr. 1315A; - boven, voetnoot 1, blz. 35.

(3) Zie bijv. Cass., 12 december 1929, *Pas.*, 1930, I, 48; - Cass., 4 mei 1950, *Pas.*, 1950, I, 624; - Cass., 7 juni 1951, *Pas.*, 1951, I, 683.

(4) DE PAGE, IV, nr. 898; - DELVAUX, A., o.c., II, nr. 626; - BRICMONT, G., o.c., nr. 77; - Brussel, 13 april 1927, *P.P.*, 1927, nr. 91; - Luik, 27 juni 1923, *Jur. Liège*, 1925, 106.

Zie voor Frankrijk: PLANIOL et RIPERT, door ROUAST, SAVATIER, LEPARGNEUR et BESSON, XI, nr. 960; - MAZEAUD H. et MAZEAUD L., *Leçons de droit civil*, III, nr. 1373; - Cass. fr., 5 juni 1883, *D.*, 1883, I, 373; - Cass. fr., 26 oktober 1931, *D.H.*, 1931, 569; - Paris, 16 december 1953, *D.*, 1954, J., 80; - Bordeaux, 29 april 1941, *Gaz. Pal.*, 1941, 2, 157.

(5) Zie voetnoot 4.

(6) Wat best mogelijk is (zie boven).

(7) Hetgeen reeds in geval van zuivere wettelijke aansprakelijkheidsregeling betwistbaar is (Pleiten voor een dertigjarige verjaring : DEKKERS, I, nr. 1135; - LAURENT, XXVI, nr. 58; - Brussel, 27 juli 1892, *Pas.*, 1892, II, 63; - Hrb. Brussel, 28 juli 1904, *Jur. comm. Brux.*, 1904, 400; - Rb. Ieper, 25 mei 1955, *R.W.*, 1956-1957, 1994); alhoewel de heersende zienswijze wil dat de vordering zou worden ingesteld binnen dezelfde tijdsperiode als de door de wet voorziene aansprakelijkheidsduur (Luik, 27 juni 1923, *Jur. Liège*, 1925, 106; - Brussel, 27 juni 1905, *Jur. comm. Brux.*, 1905, 447; - DE PAGE, IV, nr. 898; - DELVAUX, A., o.c., II, nr. 632; - BRICMONT, G., o.c., nr. 133).

In Frankrijk zijn rechtsleer en rechtspraak thans quasi unaniem gewonnen voor de zienswijze van dezelfde duur : JOSSERAND, II, nr. 1299; - COLIN et CAPITANT, door JULIOT DE LA MORANDIÈRE, II, nr. 1106; - HUC, X, nr. 428; - AUBRY et RAU, door ESMEIN, V, § 374, noot 30; - PLANIOL et RIPERT, door ROUAST, SAVATIER, LEPARGNEUR et BESSON, XI, nr. 959; - Cass. fr., (Ch. réun.), 2 augustus 1882, *D.*, 1883, I, 5, en sindsdien omzeggens standvastige rechtspraak in die zin (uitz. : Paris, 6 juni 1894, *S.*, 1895, 2, 7).

(8) Luik, 15 februari 1952, *Jur. Liège*, 1951-1952, 273.

Tot slot moge het evenwel betreurd worden, dat de wetgever het nog niet nodig geoordeeld heeft de aansprakelijkheidsregeling waarover het hier ging uit te werken in een behoorlijke wetgeving in zake bouw- en architectencontract. Hieraan bestaat meer dan ooit behoefte.

SOMMAIRE

On a beaucoup discuté de la portée des articles 1792 et 2270 du Code civil, qui disposent que les architectes et entrepreneurs répondront durant dix ans des gros ouvrages qu'ils auront dirigés ou exécutés. Il faut examiner ici la nature juridique de cette responsabilité.

Cette responsabilité au profit du maître de l'ouvrage doit être considérée comme une responsabilité légale, qui repose sur une responsabilité contractuelle prolongée des architectes et entrepreneurs.

Cette responsabilité décennale étant d'ordre public, les parties ne peuvent déroger par contrat à cette durée minimale, mais elles peuvent au contraire stipuler un arrangement qui dépasse ce que la loi a voulu assurer.

Enfin, il faut admettre que la durée fixée par la loi à cette responsabilité n'est pas un délai de prescription, mais bien un délai de déchéance avec toutes les conséquences que cela implique.

ZUSAMMENFASSUNG

Ueber die Tragweite der Artikel 1792 und 2270 B.W. (Belgiens B.G.B.), welche Architekten und Bauunternehmer zu einer zehnjährigen Haftung bezüglich großer Bauwerke, welche sie geleitet oder vollzogen haben, verpflichten, wird sehr viel gestritten. Der Rechtscharakter dieser Haftung wird geprüft. Diese Haftung ist zugunsten des Bauherrn gesetzlich bestimmt worden und sie beruht auf einer sich fortsetzenden vertraglichen Haftung von Architekten und Bauunternehmern.

Weil diese zehnjährige Haftpflicht den Regeln des zwingenden, öffentlichen Rechtes angehört, dürfen die Vertragsparteien in ihrem Vertrag keine von dieser Minimalverpflichtung abweichende Regelung treffen. Hingegen können sie wohl eine andere Regelung treffen, die weitreichender ist, als die, die das Gesetz hat sicherstellen wollen.

Schliesslich muss angenommen werden, daß die vorgesehene Haftungsdauer keine Verjährungsfrist, sondern eine Verwirkungsfrist mit all ihren Folgen, darstellt.

SUMMARY

The full significance of articles 1792 and 2270 of the Belgian Civil Code has often been discussed; these articles make architects and building contractors liable for ten years as to the main works they directed or achieved. So we have to investigate here the juridical nature of this liability.

This liability is, in behalf of the owner, a legal one which is based on an extended liability *ex contractu* of architects and building contractors.

This decennial liability belongs to law and order, and contracting parties may not depart from this minimum liability regulation, although they may agree upon some other settlement, that provides more than the law wanted to secure.

At last, one should accept that the liability term provided is not a term of limitation, but a term of forfeiture with all the consequences thereof.